

Наставна припрема за час Милован Глишић „Глава шећера“

Уводна разматрања:

Овај рад настао је као производ дугогодишње праксе наставника средње стручне школе који, још као приправник, није имао довољно знања и вештина да приступи образовању ученика који се школују по индивидуалном образовном плану (ИОП 1 и ИОП 2), али који се водио саветом тадашњег руководиоца Групе за образовање мањина, социјалну инклузију и заштиту од дискриминације и насиља Гордане Цветковић да је срце то које треба да нађе начин. С тим у вези, радом желимо да укажемо на важност чињенице да свако дете има право на образовање и једнак положај, како у систему образовања, тако и у друштву као целини. Циљ рада је да укажемо на могућност, да се на креативан, иновативан и ученицима занимљив начин систематизују наставне јединице, а да се у наставни процес подједнако укључе сви ученици једног одељења, па и ученици који се школују по индивидуалном образовном плану.

Оно што бисмо истакли као најважније, јесте познавање склоности и интересовања, па и потешкоћа, сваког ученика понаособ и прилагођавање рада њиховим могућностима.

Током израде овог рада, али и током свог радног искуства, аутор се сусретао са низом питања која су му се наметала:

- који су поступци и процедуре у спровођењу ИОП-а;
- шта се од наставника очекује у раду са ученицима који се школују по ИОП-у;
- како планирати наставне садржаје а да сви ученици буду укључени у наставни процес;
- на који начин се могу обрађивати наставни садржаји имајући у виду могућности и интересовања ученика који се школују по ИОП-у;
- како мотивисати ученике који се школују по ИОП-у да се укључе у рад на часу и да се осете делом заједнице, одељења и како мотивисати ученике опште популације да им буду вршњачка подршка;
- на који начин нам помоћно-техничка наставна средства (пројектор и платно, интернет, рачунар...) могу помоћи у раду са овим ученицима;
- како најбоље искористити интересовања и могућности ученика како би се дошло до усвајања знања.

Имајући у виду ова питања и кроз наставну праксу на њих дате одговоре, тема овог рада се поставља као значајна за наставу, за науку о настави, за школску праксу, али пре свега за појединца, ученика, што је и најбитније.

Иновација у реализацији није само на плану метода, већ и у начину реализације (употреби драмских техника у настави, коришћењу дигиталних материјала, истраживачких радова ученика и вршњачке подршке у школовању). Оваквим приступом обради код ученика се развијају међупредметне компетенције, а повезују се и знања из различитих предмета, као и унутарпредметне компетенције, јер текст књижевног дела служи да обнови и прошири знања и из области граматике, али и језичке културе.

Школа	Фармацеутско-физиотерапеутска школа
Наставник	Бојана Лукић Милошевић
Предмет	Српски језик и књижевност
Разред	Други
Образовни профил	Масер (трогодишње образовање)
Наставна тема	Реализам
Наставна јединица	Милован Глишић „Глава шећера“
Трајање	45 минута
Тип часа	Систематизација
Облик рада	Тимски
Наставна метода	Драмске методе, истраживачка, текстуална, демонстративна, илустративна
Наставна средства	Рачунар, интернет, драмски текст, филм „Глава шећера“, онлајн лексикон српског језика
Кључне речи	„Глава шећера“ приповетка, српска сеоска приповетка, реализам, Милован Глишић, језичко културно наслеђе
Међупредметне корелације	Рачунарство и информатика, географија, грађанско васпитање, етика,
Међупредметне компетенције	Крајњи циљ свих ових активности иде ка развоју међупредметних компетенција које представљају комбинације знања, вештина и ставова који су потребни свакој особи за лично испуњење и развој и друштвено укључивање. 1. Компетенција за целоживотно учење 2. Вештина комуникације 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Сарадња
Циљ часа	Приступање делу кроз истраживање, драмски текст и улогу лика.
Исходи часа	По завршетку теме ученици ће бити у стању да: <ul style="list-style-type: none"> • Одредити тему, главни мотив, сижу, фабулу, лик и идеју књижевног дела; • Изнесу своје утиске и запажања о књижевном делу, тумаче његове битне чиниоце и вреднују га; • Износе универзалне поруке дела; • Уочавају основне одлике реализма; • Обогаћује сопствени речник новим речима;

Стандарди:	<p>Основни ниво: 1.1.1- Има основна знања о језику уопште; 1.1.2 - Разликује књижевни (стандардни) језик од дијалекта; има потребу да учи, чува и негује књижевни језик;; 1.1.6 - Има лексички фонд који је у складу са средњим нивоом образовања; прави разлику између формалне и неформалне лексике и употребљава их у складу са приликом; има основна знања о значењу речи; ;1.2.1 -Познаје ауторе дела из обавезног школског програма и локализује их у контекст стваралачког опуса и књижевноисторијски контекст; 1.2.2 - Познаје књижевнотеоријску терминологију и доводи је у функционалну везу са примерима из књижевних и неуметничких текстова предвиђених програмом; 1.2.6 - Наводи основне књижевноисторијске и поетичке одлике стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности и повезује их са делима и писцима из обавезне лектире школског програма; 1.2.7 - Анализира издвојене проблеме у књижевном делу и уме да их аргуентује примарним текстом; 1.3.1 - Говори разговетно, поштујући ортоепска правила књижевног језика; говори уз презентацију; има културу слушања туђег излагања; 1.3.3 - У расправи или размени мишљења на теме из књижевности, језика и културе уме у кратким цртама да изнесе и образложи идеју или став за који се залаже; 1.3.6 - Разуме књижевни и неуметнички текст средње сложености: препознаје њихову сврху, проналази експлицитне и имплицитне информације, издваја главне идеје;</p> <p>Средњи ниво: 2.1.1 - Разуме основне принципе вођења дијалога; разуме појам говорног чина; разуме појам деиксе. Познаје одлике варијетета српског језика насталих на основу медијума и оних који су условљени социјално и функционално; 2.1.6 -Има богат и уразноличен лексички фонд. Тај фонд употребљава у складу с приликом;</p>

	<p>види језик као низ могућности које му служе да изрази индивидуално искуство и усмерен је ка богаћењу сопственог речника;</p> <p>2.2.1 - Интерпретира књижевни текст увидом у његове интеграционе чиниоце (доживљајни контекст, тематско-мотивски слој, композиција, ликови, форме приповедања, идејни слој, језичко-стилски аспекти...);</p> <p>2.2.6 - Приликом тумачења књижевноуметничких и књижевнонаучних дела из школског програма примењује знања о основним књижевноисторијским и поетичким одликама стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности;</p> <p>2.2.7 - Самостално уочава и анализира проблеме у књижевном делу и уме да аргументује своје ставове на основу примарног текста;</p> <p>2.3.1-. Говори у званичним ситуацијама, јавно и пред већим аудиторијумом о темама из области језика, књижевности и културе, користећи се књижевним језиком и одговарајућом терминологијом; учествује у јавним разговорима са више учесника;</p> <p>2.3.2 - уочава поенту и излаже је на прикладан начин; прецизно износи свој доживљај и утиске поводом књижевног или другог уметничког дела; сажето препричава сложенији књижевни текст;</p> <p>2.3.5 - Критички промишља сложенији књижевни и неуметнички текст.</p> <p>Напредни ниво: 3.2.1 - током интерпретације поуздано користи стечена знања о стваралачком опусу аутора и књижевноисторијском контексту.</p>
Литература	<p>Литература за ученике:</p> <p>Миодраг Павловић и Зона Мркаљ, <i>"Читанка" српски језик и књижевност за други разред гимназија</i>, Клет, 2020. https://onlinerecnik.com/leksikon/srpski/ https://www.youtube.com/watch?v=m6mbOIda3yw</p> <p>Литература за наставника:</p> <p>Милован Глишић, <i>Приповетке</i>, Књига–комерц, Београд, 2007. Миодраг Павловић, <i>Књижевност у другом разреду гимназије и средњих стручних</i></p>

	<p>школа, Клет, Београд, 2014. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика и књижевности</i>, ЗУНС, Београд, 2010.</p>
--	--

Припрема за реализацију часа - подела задатака:

Часу систематизације претходили су часови обраде и обнављања ове приповетке и часа везаног за одлике српског реализма.

Наставник је најавио ученицима да ће за две недеље систематизовати градиво ове теме и, стим у вези, им је поделио драмски текст који је лично написао за ову прилику, а на основу текста саме приповетке. У разговору са ученицима, сходно њиховим интересовањима и могућностима, формиране су групе, прецизирани задаци и заједнички осмишљен угледни час. Наставник је унапред планирао и задатке и улоге у групама за ученике који се школују по индивидуалном образовном плану, а у вези са њиховим склоностима и интересовањима. Потребно је добро планирати и време потребно за рад ученика, а за ову прилику наставник је ученицима дао две недеље.

Групе су тако формиране и задаци тако распоређени да се током израде истих интеракција одвијала на неколико нивоа: међу ученицима у оквиру групе, између група и између група и наставника.

Прва група ученика (четворо ученика) је имала задатак да изучи мање познате речи и да локализује места (села) из приповетке:

Задатак:

-Упознајте се са драмским текстом и издвојте сва места (села) у којима се дешава радња ове приповетке.

-Пронађите та места (села) на мапи Србије.

-Издвојте све непознате речи, откријте њихово значење и за њих пронађите одговарајућу слику.

Друга група ученика (два ученика) добија задатак да одгледа филм „Глава шећера“ из 1991. године, за који им наставник даје линк и говори да посебну пажњу обратe на део филма са „црним дететом“. Затим, треба да истраже у којем програму и како могу да обраде филм и да исеку ту сцену, која треба да буде део презентације.

Трећа група ученика (четири ученика) се бави биографијом писца и одликама српског реализма, српске сеоске приповетке и фолклорне фантастике, а део групе је и ученик који се школује по ИОП-у 1 и који има задатак да на часу презентовања представи писца у ЈА форми казивања. Ученик има веома развијену меморију, воли историју, па добија задатак да се упозна са биографијом Милована Глишића. Наставник је формулисао јасне задатке

за овог ученика, а након написане биографије, чланови групе ће са учеником овај текст пребацити у форму првог лица и припремити излагање за час извођења представе из улоге писца.

Задатак за ученика који ће у првом лицу говорити о Миловану Глишићу:

-Пронађи основне податке о животу и раду Милована Глишића.

-Где и када је рођен Милован Глишић?

-Где се школовао?

-Шта је и где је све радио?

-Које стране језике је говорио?

- Шта је све написао?

У оквиру своје групе, а након истражене биографије ученик треба да са осталим члановима групе, учествује у изради дела презентације која ће пратити његово излагање о писцу.

Четврта група ученика је подељена по улогама (четрнаест ученика) и њихов задатак је да се упознају са текстом, својим улогама и да размисле о ликовима које треба да представе. Овој групи припада и ученик који се школује по ИОП-у 2, а добио је за задатак улогу сходно својим могућностима и способностима. Циљ таквог задатка је уклапање и синхронизација у динамику рада групе. С тим у вези, ученик који се школује по ИОП-у 2 треба да припреми и провежба улогу уз вршњачку подршку чланова групе.

На час презентовања радова ученика и драмско извођење били су позвани чланови одељењског већа, стручни сарадници школе и вршњаци. Планирана реализација часа је предвиђена у форми угледног часа.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА

Ученици треће групе поздрављају присутне и представљају резултате свог рада у оквиру групе. Ученик који се школује по ИОП-у 1, а добио је улогу писца, се представља. Говори биографију и уводи у дело, док презентација прати његово излагање.

МИЛОВАН ГЛИШИЋ

БИОГРАФИЈА

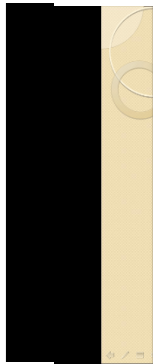
- РОЂЕН ЈЕ 6. ЈАНУАРА 1847. ГОДИНЕ У СЕЛУ ГРАДАЦ НАДОМАК ВАЉЕВА;
- ОСНОВНУ ШКОЛУ ЈЕ ЗАВРШИО У ВАЉЕВУ, А НА ВЕЛИКОЈ ШКОЛИ У БЕОГРАДУ УПИСУЈЕ ПРВО ТЕХНИКУ, ПА ФИЛОЗОФИЈУ;
- ГОВОРИО ЈЕ РУСКИ, ФРАНЦУСКИ И НЕМАЧКИ ЈЕЗИК, ПА ПРЕВОДИ ГОГОЉА, ТОЛСТОЈА, БАЛЗАКА...
- ДРАМЕ: „ДВА ЦВАНЦИКА“ И „ПОДВАЛА“;
- ПРИПОВЕТКЕ: „ПРВА БРАЗДА“, „ГЛАВА ШЕТЕРА“, „РОГА“, „СВИРАЧ“ ...
- УМРО ЈЕ 1. ФЕБРУАРА 1908. ГОДИНЕ У ДУБРОВНИКУ.

Ja, Милован Глишић, рођен сам 6. јануара 1847, у селу Градац надомак Ваљева. Пошто у селу није било школе, родитељи су ме подучавали читању и писању, а у Ваљеву сам наставио школовање. Средњу школу сам уписао са седамнаест година у Београду, а због тежке материјалне ситуације сам био приморан да се сналазим, посебно после очеве смрти. Након гимназије уписујем се на Велику школу како бих учио технику. Убрзо схватам да ме техника није много интересовала, па уписујем филозофију. Током живота много сам учио и радио, сналазио сам се. Једно време сам био коректор Државне штампарије, затим уредник Српских новина, па и драматург Народног позоришта и помоћник управника Народне библиотеке. Учио сам читавог живота, па се могу похвалити знањем руског, француског и немачког језика. Много сам преводио (Гогоља, Толстоја, Балзак), а за живота сам написао два позоришна комада, „Два џванџика“ и „Подвала“, и две збирке приповедака. Крај из којег потичем ће заувек остати тема мојег стваралаштва, па ће ме српски народ заувек памтити као писца фолклорног реализма, чији је основни жанр сеоска приповетка. Једна од њих је и приповетка „Глава шећера“, коју вам приказујемо.

ФОЛКЛОРНИ РЕАЛИЗАМ

- ФОЛКЛОРНИ РЕАЛИЗАМ ЈЕ ВИД РЕАЛИЗМА У СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ;
- ОБУХВАТА ДЕЛА КОЈА ТЕМАТИКУ СЕОСКОГ ЖИВОТА ОБЛИКУЈУ ПО УГЛЕДУ НА НАРОДНУ ТРАДИЦИЈУ;
- ПИСЦИ ПИШУ ОД СРЕДИНЕ СЕДАМДЕСЕТИХ ДО ПОЧЕТКА ОСАМДЕСЕТИХ ГОДИНА 19. ВЕКА;
- ПРИЧАЛАЦ ЈЕ И САМ УЧЕСНИК, СВЕДОК, АКТЕР ИЛИ ЖРТВА ПОРЕКЛОМ ИЗ СЕОСКЕ СРЕДИНЕ;
- ПИСЦИ ФОЛКЛОРНОГ РЕАЛИЗМА НАСТОЈЕ ДА СЕ ПРИБЛИЖЕ СТВАРНОСТИ ПА РАЗВИЈАЈУ ОДРЕЂЕНЕ ПОСТУПКЕ КАО ШТО ЈЕ СКАЗ, УНОСЕ ГОВОРНУ ЛЕКСИКУ И ФРАЗАЛОГИЈУ ПРИКУПЉАЈУ ОДГОВАРАЈУЋУ ГРАЂУ ИЗ ЖИВОТА.

СРПСКА РЕАЛИСТИЧКА СЕОСКА ПРИПОВЕТКА

- ПОСЕБАН ВИД ПРИПОВЕТКЕ НАСТАО У СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ ДРУГЕ ПОЛОВИНЕ 19. ВЕКА;
- НА СРПСКУ РЕАЛИСТИЧКУ СЕОСКУ ПРИПОВЕТКУ УТИЧУ РУСКИ ПРИПОВЕДАЧИ, ПОСЕБНО ГОГОЉ;
- ПИШЕ СЕ ЖИВИМ НАРОДНИМ ЈЕЗИКОМ СА ИЗОБИЉЕМ НАРОДНИХ ИЗРАЗА;
- ЧЕСТИ ЕЛЕМЕНТИ ХУМОРА;
- ПРЕДСТАВЉАЈУ РЕАЛИСТИЧКИ ПРИКАЗ СЕЉАКА И ЖИВОТА НА СЕЛУ;
- ПОРЕД МИЛОВАНА ГЛИШИЋА ПИШУ ЈЕ ЈОШ И ЈОВАН ГРЧИЋ, МИЛЕНКО, ЈАНКО ВЕСЕЛИНОВИЋ, ЛАЗА ПАЗАРЕВИЋ, СВЕТОЛИК РАНКОВИЋ...

Радњу приповетке „Глава шећера“ смештам у Мачвански округ, у општину Владимирци, а написана је у четири дела. Послушајте!

Док ученик говори биографију, један ученик пушта слајдове презентације, а два ученика одштампане флајере са презентације (везане за фолклорни реализам и српску реалистичку сеоску приповетку, Милована Глишића...) деле присутнима.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА

Главни део часа је осмишљен тако да су синхронизовани задаци прве, друге и четврте групе који се представљају заједно. За време извођења драмског текста ученика четврте групе, пројектује се презентација и филм прве и друге групе, који су синхронизовани са драмским текстом.

Ученик четврте групе у улози приповедача уводи у свет приповетке и укратко предочава сиже првог дела приповетке.

ЧИН 1

ПОЈАВА 1

ПРИПОВЕДАЧ: *Радан Радановић из села Крњић, враћајући се из трговине кући, на путу среће професора који га зауставља и започиње са њим разговор.*

ПРОФЕСОР: А шта ти је то, брале?

РАДАН: Па ето видиш шта је...сврдло.

ПРОФЕСОР: А, бога ти, брале, шта радиш су тим?

РАДАН: Вртим главчине, јармове, јастуке и још којешта.

ПРОФЕСОР: Ваљда кад хоћете да растресете вуну, онда бушите тим јастуке па повадите?

ПРОФЕСОР: (гледајући ствари које је Радан накуповао, Професор угледа и главу шећера)

Гле, Гле! Па то је глава шећера! То је за кафу ваљда, и штрудлу, локумиће, гурабије.

РАДАН: Јес' то ће капетан градити. Њему сам купио. (Профеор одлази, а Радан изговара.)

Боже, па и оно јадно учи некога! (Смеје се.)

ПОЈАВА 2

ПРИПОВЕДАЧ: Близу је поноћи када Радан долази у механу у Дубрави. Неко пије неко, погађа „попа“, неко „у каиш“.

РАДАН: Добро вам вече, браћо!

СВИ: Бог ти помого, Радане!

ЈЕДАН ОД ПРИСУТНИХ: Одакле ти? Из вароши? А што си ћарио?

РАДАН: Продао сам мало жита и вуне. Иде Ђурђевдан, па ми ваља дати порезу, а мораћу платити и оном поганцу интерес.

ДРУГИ ОД ПРИСУТНИХ: Јел Узловићу?

РАДАН: А њему скоту – ја.

ТРЕЋИ: А вере ти, Радане! Колико си узајмио?

РАДАН: И не питај. Знаш када сам се ономлане оделио од брата, па остадох са женом и децом. Нисам знао шта ћу пре: ја ли вратити стоку, ја ли приправити ограду, ја ли окопати, а са женом и децом седео у кошари. Задужим се да начиним макар мало крова над главом. Од Узловића узајмим 50 дуката те начиним ону кућицу. И тако не само да му плаћам интерес, већ ми је и дуг нарастао на 150 дуката.

ПРВИ ОД ПРИСУТНИХ: Ко се данас задужи, нема му бела дана више.

ДРУГИ ОД ПРИСУТНИХ: Неће ни његова довека бити. Ја сам слушао од старих људи да кад интересчији оде душа на онај свет, растопе сребра, па га залију, а тело му не може никад иструнути у земљи. Не да му грех да иструне. Тако је и са онима што криво мере, и са преварантима и свима осталима.

ПРИПОВЕДАЧ: И тако, уз пиће, ређале су се приче све страшније и страшније, а време је све више и више одмицало. Било је већ глуво доба када Радан крете из механе. Погледајте шта му се десило.

ПОЈАВА 3

ПУШТА СЕ ИСЕЧАК ИЗ ФИЛМА „ГЛАВА ШЕЋЕРА“

ЧИН 2 ПОЈАВА 1

ЂУКА: Ја не знам шта су ти капетани толико згрешили, па су стално по новинама. Оно, додуше, ни ја их не браним; има их и накарада. Свет је ионако пун јада и накарада, али што писати само о накарадама. Што се не би написао какав леп капетан! Ето, знам ја једног веома финог и лепог капетана – неког Максима Сармашевића.

(На сцену излази ученик који игра лик Максима Сармашевића, а Ђука наставља да прича о њему. Сцена је замишљена тако да ученик у улози Максима ради и показује оно о чему Ђука прича).

ЂУКА: Биће две године како је добио чин капетана. Вероватно сте га виђали када је сабор код цркве. Лако ћете га познати. На њему је нова униформа. За њим на три корака увек иде један пандур са пиштољима и јагаганима. Осим по униформи препознаћете га и по лепом стасу и облику његовом. Сама природа га је створила да буде капетан. У канцеларију, рано изјутра, увек дође трезан, чист, лепо очешљан, умивен. Седне за сто, попије чашу воде са мало шећера, па почне да чисти нокте. Затим му се донесе кава, па цигара. Све по реду и на свом месту. И тај капетан опремио се једно јутро да иде по срезу.

КАПЕТАН: Јеси се спремио, Ђуко! И ти ћеш са мном.

ЂУКА: Јесам, капетане!

КАПЕТАН: Сад ћемо, Ђуко, право у Вучевицу. Најзгоднија је да доручкујемо штогод. Него, да ли си понео оно?

ЂУКА: Је ли главу?

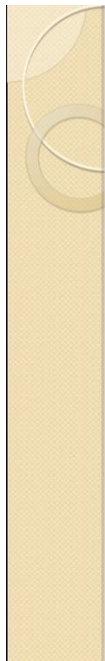
КАПЕТАН: (клима главом да јесте).

ЂУКА: Понео сам. Зар то да заборавим! Само штета што је онај лола окрњи.

ЂУКА: Баш штета. А овамо ми нешто дробе да га је нешто плашило и откинуло парче. Као неко црно дете. Мисли он да ми не знамо да је он то пијан откинуо. Али, шта ова луда светина зна? Права марва.

КАПЕТАН: Само, Ђуко, паметно. Ја нећу да ми неко рекне да узимам мит. Друкчије ћу ја њих да шишам.

ПОЈАВА 2

У ВУЧЕВИЦИ КОД КМЕТА СТЕПАНА СТЕНЧИЋА

ПРИПОВЕДАЧ: И тако у причи стигоше наша два јунака у Вучевицу код кмета Степана Стенчића. Све је припремљено за дочек капетана. Пеку се јагњићи и прасићи. Граде се гибанице, уштипци и цицваре. Тражи се млад кајмак, сир и млеко. Износи се ракија. Капетан седи у хладу на шареници, па се разговара са постаријим људима.

КАПЕТАН: Како је ове године летина?

ЈЕДАН ОД ПРИСУТНИХ: Та свакако, господине. Нема више оних година.

КАПЕТАН: Ја, нема. Све се изменило. Нема ти данас берићета. Памтим ја и другачије. Био сам млади писар, па кад се вратимо са сабора пандури нам носе пуне вреће дарова. А сада ништа. Прошле су оне старе године. (Гледа на сат.) Него, лепо смо се напричали и посаветовали, а сада је време да се крене. (Намигује на Ђуку како би му дао знак).

ЂУКА: Ни у једној капетанији ниједан капетан није тако дочекан као што сте ви дочекали вашег капетана.

ЈЕДАН ОД ПРИСУТНИХ: Баш би ваљало да му спремимо једно јагњенце.

ЂУКА: Не шалте се главом. Одмах ћете му покварити расположење. То би изгледало као неки мито.

ДРУГИ ОД ПРИСУТНИХ: Јок! Не дај боже да га митимо. Него ко велим, први пут нам је дошао па неће ваљати да оде онако без ишта.

ЂУКА: Ја, ја. Али шта ћемо. Но, ви можете да не изгледа као мито.

ТРЕЋИ ОД ПРИСУТНИХ: Дела, Ђуко, како би се то могло?

ЂУКА: Спремите ви њему нешто нека понесе деци, али нешто што је за децу, нешто лепо. Но, ви овде немате близу дућана да купите лимун или мало шећера. Али ето ја сам баш јутрос ишао у варош и својој чељади купио мало шећера. Могу вам уступити.

ПРВИ ОД ПРИСУТНИХ: Е баш, Ђуко, хвала ти!

ЂУКА: (Окреће се ка капетану и намигује му у знак потврде да је посао успешно обављен.)

КМЕТ: Само да није глава одвећ скупа, Ђуко?

ЂУКА: Како бих ја вама прескупио! Јок, богами – равна три талира.

КМЕТ: Е, баш скупо си платио. Скупо, није вајде!

ЂУКА: Јес' поскупо, ама је и ваљано. Погледајте колика је то глава шећера.

(Ђука вади главу и показује је. Кмет је гледа и премеће по рукама.)

КМЕТ: Него, Ђуко, можда би ти ова глава и вредела три талира, али ти је окрњена. Биће ти доста и дукат.

ЂУКА: Добро, дајте дукат. Наши смо. Хајде дајте, зове ме капетан морам ићи. (Капетан прилази, а Ђука одлази да припреми кола).

КМЕТ: (Обраћајући се Капетану) Господине, није у реду да од нас пођеш празних руку, па смо ти ето припремили један мали дар да понесеш својој деци.

КАПЕТАН: Ја ни од кога не узимам ништа, али ако је за децу, могу понети. И да знате не бих узео да нисте ви.

ЂУКА: (Капетан и Ђука седају у кола и одлазе, а Ђука прича у страну.) Опрости се капетан са свима, па се крете обилазити остала села. Обиђосмо Кујавицу, Звезду, Крнић, Прхово, Мрђеновац, укупно 54 села. У једном је извадио какав спор, у другом нешто наредио, у трећем испита да нема каквог бургијаша, а у сваком селу је успео добити паре за ону окрњену главу шећера.

КАПЕТАН: Је ли, Ђуко, како смо прошли.

ЂУКА: Добро, Капетане, али могло је и боље само да није ова глава била окрњена.

КАПЕТАН: Ах, то је све крив Радан. Платиће он то мени лепо. Чекај само.

ЧИН 3

ПОЈАВА 1

(Радња 3. чина се одиграва у Крнићу, у авлији Давида Узловића, општинског ћате.)

ПРИПОВЕДАЧ: Слави славу Давид Узловић, ћата општински. Дошли му гости све по узору. И сам домаћин Давид, чим заврши основну школу, баци се на писање и пискарање по сеоским канцеларијама, одметнуо се од оца и сада после десет година службе, штедећи и мучећи се, може овако сачекивати људе. Не треба напомињати да је међу таквим виђеним гостима био и капетан Максим Сармашевић. Променио се Капетан, униформа му похабана, а како и не би била када је прошло већ три године од његовог првог обиласка среза.

(На бини су ученици поређани тако да се један пар весели, други пије, трећи једе, а четврти наздравља у здравље присутних.)

ПРИПОВЕДАЧ: Погледајте овог веселја. (Шета и прилази полако једном по једном пару и набраја. Парови су самрзнуте слике док им приповедач не приђе, а када им приђе они се одмрзавају и раде оно о чему приповедач говори.)

(Прилази првом пару.) Ту се једе. (Прилази другом пару.) Ту се смеје и пева. (Прилази трећем пару.) Ту се пије и игра. (Прилази четвртном.) Ту се напија редом у свачије здравље.

ДАВИД: (прилазећи капетану) Служите се господине. Колико је бог дао.

КАПЕТАН: (смешкајући се) Него, Дашо, теби је, чини се, свака година добра.

ДАВИД: Добро ће бити, ако бог да. Само имам мало муке с Раданом...

КАПЕТАН: А хоћемо ли, Дашо, да му дрекнемо, а?

ДАВИД: Та оно, господине некако траљаво иде са интересом. Не плаћа на време. Пробија рокове. Вели: „Не може се“, а ни не ради, па се још и пропио.

КАПЕТАН: Да ми њему дрекнемо, па ћемо видети. Ионако ми је за око запео онај његов виноград.

ДАВИД: И мени је за око запела она његова ливада. Нема је у целој капетанији онаке! Стегнућемо га.

КАПЕТАН: Стегни ти, па ако запне, мени ти њега дај, па ћу му ја добош пред кућу. Што бре узимаш паре кад не можеш вратити.

(У позадини Ђука продаје главу једном сељаку.)

ПОЈАВА 2

СЕЉАК: Јес ти то, Радане?

РАДАН: (гегајући се и отежано говорећи) Кум Мато! Гле, ти си!

СЕЉАК: Зар опет, куме?

РАДАН: Шта ћеш? Брига, велика брига.

СЕЉАК: Хајде кући, куме.

РАДАН: Хе, кући. Каквој кући? Ти мислиш она је моја? Узловић, Узловић - (показује на врх главе) овде ми се попео. (Угледавши да Мато у рукама држи торбу са главом шећера) Их, куме, зар и ти? Куме, шта ће ти ово?

СЕЉАК: Та хоћу сутра капетану да ми потврди неку тапију, па узех...

РАДАН: Од Ђуке, је ли?

СЕЉАК: Ја, он има однекуд.

РАДАН: Молим те, куме, баци то. Ја сам је до сада девет пута платио. Ја сам је и набавио, па је окрњи црно дете. И види докле сам дошао. Баци, куме. Молим те, баци. Видиш ено га црно дете. (гледа уплашено у даљину и дере се).

СЕЉАК: (Баца главу шећера.) Хајдемо кући, куме.

ЧИН 4

ПОЈАВА 1

(У кафани „Код петла“. Улазе Пајо и Ђука. Прошло је много времена од радње трећег чина.)

ПАЈО: Него, бога ти. Ко се први сети тог ђаволства.

ЂУКА: Ко? Он, ето ко! Капетан. Он је набавио и све смислио, а мени обрече трећу пару.

ПАЈО: Па је ли ти барем дао ту трећу пару?

ЂУКА: Дао је нешто, али закиде ми равно 20 дуката. Само знаш, више нисмо обилазили села и носили главу. Сада смо је продавали када неко неким послом дође нама у канцеларију. Приметио је народ, али је ћутао, шта ће.

ПАЈО: Богами, ви сте много зарадили.

ЂУКА: Него шта смо. Видиш ову кавану? Њу је капетан тим новцем саградио.

ПАЈО: Него, кажи ти мени, Ђуко, како се завадисте?

ЂУКА: Када смо стали трговати новом главом, почнемо ти и он и ја записивати колико смо је пута продали. И не подударише нам се рачуни. Он мени: „Лопове“, ја њему: „Варалицо“ (одмахује руком тако да покаже да том вређању више није било краја).

ПОЈАВА 2

(У кафану улази робијаш са жандармом. Ђука га препознаје и дозива га.)

ЂУКА: Јес ти, Радане?

РАДАН: А, Ђуко! Откуд ти овде? Јеси ли давно из Владимираца? Шта је са оном мојом дечицом?

(Радан мало почека на одговор, али га жандарм одвуче, а одговор не доби.)

ЂУКА: (Наставља да прича Паји.) То је, Пајо, онај сељак што је набавио капетану прву главу шећера.

ПАЈО: А што је на робији?

ЂУКА: Сиромах. Нађе га беда. Задужи се Узловићу, па га овај докрајчи. Поче се и опијати. Неки причају да је и памећу шенуо.

ПАЈО: Е, јадник.

ЂУКА: Никако се није мого ишчупати. Капетану запео за око његов виноград, Узловић опет зинуо на ливаду, па му спремише добру замку. Одвратише човека који му хтеде помоћи.

ПАЈО: А што допаде робије?

ЂУКА: На дан продаје, све ти купује Узловић. Када дође ред на кућу, улете ти Радан у њу. Ми се стали гледати. Шта ли му је? После којег тренутка чу се пуцањ из куће. Узловић паде мртав, ни ногама не маче.

ПАЈО: А шта би са Капетаном?

ЂУКА: Он ти доби свој виноград, набави новог пандура и са њим све једнако послује.

ПАЈО: А са Радановима?

БУКА: А, јој! Са Радановима. Осташе без свега. Отац им на робији, жена убрзо од јада пресвисла, а они се јадни по најму потуцају. Ето, мој Пајо, како може један човек да страда.

(КРАЈ)

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА

Након извођења представе ученици излазе из улога и износе своје утиске.

Ученици који се школују по ИОП-у су изнели следеће:

Ученик који се школује по ИОП-у 1 је рекао: „*Наставнице, мени се ово много свидело. Свидело ми се што сам ја био Милован Глишић и то што сада знам шта је то глава шећера. Не свиђа ми се то што је Радан тако настрадао*“.

Ученик који се школује по ИОП-у 2 је рекао: „*Мени се свиђа то што смо данас свиучествовали и што смо заједно радили. Не свиђа ми се Узловић. Тужан сам, жао ми је Радана*.“

Затим се ученици обраћају присутнима који су гледали овај час са питањима да прокоментаришу оно што су на часу видели и како им се то што су видели свидело, тј. да прокоментаришу начин и методе извођења овог часа.

Одговори:

Присутни ученици (гледаоци) су истакли да им је час био веома занимљив, много занимљивији од часова на којима се прочита књижевно дело, а затим исто анализира. Такође, су истакли да им је, када су читали ову приповетку, много тога у тексту било непознато и нејасно, а да са драмским текстом нису имали тих потешкоћа. Поред тога, истакли су и да им се посебно свиђа што је њихово извођење пропраћено презентацијом, уз помоћ које су се упознали са ликом Милована Глишића, мање познатим предметима и местима где се радња приповетке дешава, и да сада у својим главама имају потпуну слику. Нарочито им се свидело што је њихово извођење пропраћено пуштањем исечка из филма. Закључили су да је овакав час продубио њихова знања и из географије, информатике и рачунарства, да су сада свесни подела у друштву 19. века, положајем српског сељака, а продубили су и знања из области језика и културног језичког наслеђа.

Самоевалуација:

Наставник је у разговору са ученицима приметио да су ученици одлично усвојили градиво, да су били мотивисани за рад и да су ученици који се школују по ИОП-у након извођења били у стању да предоче сиже приповетке, издвоје главне ликове и дају кратак коментар о сваком лику понаособ (чиме је испуњен њихов индивидуални образовни план). Такође, су се упознали са непознатим речима и, што је можда и најбитније, осетили се срећним и задовољним што су подједнако са осталим ученицима учествовали у извођењу овог текста, што су били део заједнице којој и припадају. Наставник сваком ученику дели одштампану презентацију и говори им да исецкају слајдове и да их залепе у своје свеске.

Наставник: Бојана Лукић Милошевић

Школа: Фармацеутско – физиотерапеутска школа, Београд